

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на

Анна Петрова-Форстер

(докторант на самостоятелна подготовка в докторска програма „Музика“, НБУ,
с научен ръководител проф. д.изк. Елисавета Вълчинова-Чендова)

на тема

„НЕПОЗНАТА ЕВРОПЕЙСКА КЛАВИРНА МУЗИКА ОТ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА XVIII И НАЧАЛОТО НА XIX ВЕК“

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ (професионално
направление: 8.3. „Музикално и танцово изкуство“)

от проф. д-р Евгения Михайлова Симеонова

Катедра “Пиано”, Теоретико-композиторски и диригентски факултет в Национална
музикална академия “Проф. Панчо Владигеров” – София

(email: evgenia.simeonova@gmail.com)

Изключително съм впечатлена от мащаба и дълбочината на изследователския труд на Анна Петрова-Форстер. Само музикант с отлична академична теоретична подготовка, ерудиция, богат концертен опит като изпълнител с възходящо творческо развитие, търсещ професионалист е в състояние да напише тази отлична теза. Не е случайно, че колегата заема своето място в културния живот на Швейцария, включително и като педагог. От приложената биография и авторския текст пред нас е професионален класически музикант с широки интереси, инвенция, упорство и размах на търсенията на всички нейни концептуални творчески замисли. Голяма част от анализирания творби присъстват в нейния репертоар. Изведените заключения са плод на активната ѝ концертна дейност и изминатия път на интерпретатора и теоретика към тези „забравени“ произведения. Сериозното изследване е базирано на документални източници и авторката от много години е в течение на публикациите по темата в Европа. Тя сравнява партитури, търси и разчита ръкописи, привежда факти и доказателства, като имаме предвид, че *голяма част от старинните издания и архиви са изхвърляни, смятани за ненужни.*

Постепенно се нарежда разкривеният пъзел на историческата истина. С вещина и аргументирано А. Петрова-Форстер оборва някои механично наслоени с годините оценки за творци от далечната за нас епоха.

Представената докторска дисертация **„НЕПОЗНАТА ЕВРОПЕЙСКА КЛАВИРНА МУЗИКА ОТ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА XVIII И НАЧАЛОТО НА XIX ВЕК“** е структурирана в увод, пет глави, разположени на 230 с. с нотни примери от редки издания. Пълно е илюстрирана изпълнителската дейност на автора по време на докторантурата (тя е представителна извадка на многогодишния ѝ интерес към темата). Библиографията респектира с литература, включваща 121 заглавия на български, руски, английски, френски и немски език, включително и сайтография. Кандидатката добросъвестно е отбелязала всички цитирания, като е направила собствен превод на текстове от няколко европейски езика, които владее.

В **увода** на труда А. Петрова-Форстер ясно определя целта, предмета и задачата на изследването. Водеща е идеята да се реабилитира по достойнство стойностната музика от така наречените „малки майстори“, които всъщност са били способни и образовани музиканти. Често невярно повтаряни факти за тях са изместили в погрешна посока истинската оценка на техния талант и творчество (Штайбелт, Клементи и много други).

В **първа глава** на дисертационния труд **„ЗА НЕПОЗНАТАТА ЕВРОПЕЙСКА КЛАВИРНА МУЗИКА ОТ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА 18-И И НАЧАЛОТО НА 19-И ВЕК. ШКОЛИ И ВЛИЯНИЯ“** се проследяват интересни факти от еволюционното развитие на инструмента пианофорте, разпространението му в различните европейски страни, както и процесите в клавириното изкуство от този период.

Във **втора глава** се разглеждат композиторите, творили в **ГЕРМАНИЯ**. В **подглава 2.1.** се представят първите автори, писали за новия инструмент пианофорте (Йохан Готфрид Мютел, Леополд Моцарт, Фридрих Вилхем Руст); появата на знаците *p*, *poco p*, *pp*, *poco forte*, *f*, *ff*, редуващите се *f – poco p – p*, които заместват знака *crescendo* (в три Сонати от Мютел). В **подглава 2.2.** се анализират с вещина произведения от Фридрих Руст, добре познати на авторката. Главата е посветена на първите пътуващи пианисти виртуози, изиграли важна роля в развитието на европейската клавирна традиция, за срещите-дуели между изтъкнати музиканти (Моцарт и Клементи; Щайбелт и Бетовен). Изтъкнат е приносът към клавириното изкуство и на забравените днес Людвиг Бергер,

Август Александър Кленгел, Даниел Щайбелт¹ (*от всички създадени от него знаци, до днес остава само знакът* за вдигане на педала* – с. 79), Йохан Бьонер². Актуална и днес е темата за ежедневието и организацията (мениджмънт) на концертните прояви от изследваната епоха, за авторските права, за създадената пенсионната каса (Хумел), за музикалното шарлатанство, за клавирните етюди на Щайбелт, Крамер и Кленгел, както и за жените в музиката. Интерес представлява търсенето на автора на т.нар. носталгичен валс (валс на копнежа), траурен валс (Sehnsuchtswalzer), известен в различни варианти. Смятан за написан от Хенеберг, Бетовен или Шуберт, всъщност е създаден от „забравения“ композитор Сиктус Бахман (с. 103 – 105).

В трета глава „КОМПОЗИТОРИ, РАБОТИЛИ В АВСТРИЯ“ (втора и трета глава са своеобразен център на докторската теза), се фокусира върху Виена – *град на музиката и страна на пианото, както възхитен я нарича Моцарт* и многонационалната музикална среда на австрийци от немски произход, чехи, словаци, унгарци, италианци – поданици на Австрийската империя. Ценни сведения ни насочват към огромното творчество Ян Крштител Ванхал, Леополд Кожелух³, Ян Воржишек, Йозеф Антонин Штепан. Докторантката ни запознава и с Йозеф Вьолфл, с когото самият Бетовен свири на 4 ръце, а Вьолфл му посвещава Три сонати за пиано оп. 6. Аналитично представени са и други произведения за пиано, като етюди, „Соната в до минор, предхождана от интродукция и fuga”.

В подглави са коментирани композиторите Йохан Фус и Николаус фон Круфт (*познат на валдохорнистите със Сонатата за валдохорна и пиано*). Интерес представляват и неговите 24 прелюдии и фуги във всички тоналности, 3 Капричии оп. 33. По този начин *познавайки техните творби, добиваме нова представа за средата, в която живеят Хайдн, Моцарт, Бетовен и Шуберт* (с. 139).

¹ Дисертантката издава диск с негови произведения.

² Интересен паралел е потърсен между етюдите на Бьонер и упражненията на Брамс.

³ С интерес прочетох изследването на докторантката върху творчеството му. Като изпълнител, съвместно с пианистката Десислава Щерева, познавам Концерт за пиано на 4 ръце от Кожелух, изпълнен за първи път от дуото в България с Камерния оркестър на гр. Габрово и дир. Иван Стоянов.

Четвъртата глава обхваща „**КОМПОЗИТОРИ, РАБОТИЛИ ВЪВ ФРАНЦИЯ**“, като се открояват имената на Леонци Хонауер, Игнац Ладюрне⁴, Ясент Жаден, Александр Боели, Елен де Монжеру⁵, Йохан Екард, Жан-Франсоа Тапре, Жан-Жак Боварле-Шарпантие. Интересни са историческите факти за динамичните знаци, диапазона на инструментите от епохата, използваните знаци за педал и пръстовка.

В **подглава 4.1.** е потърсена връзката и влиянието на композитора Йохан Шоберт върху В. А. Моцарт и Бетовен. **Подглава 4.3.** ни въвежда в музикалния живот на Франция и различните общества, организиращи концерти, както и създаването на първата консерватория през 1784 година под името *Ecole royale de Chant et de Declamation*.

Творчеството на Фридрих Калкбренер, анализирано в **подглава 4.7.**, има допирни точка с това на Шопен. Лист е ценял неговия „*Метод за пиано*“ с използване на *подставка за китката*. Интересна препратка А. Петрова-Форстер прави към известните ни технически упражнения от Шарл-Луи Ханон, сходни с метода на Калкбренер. Почти век по-късно някои упражнения на Алфред Корто също напомнят тези на Калкбренер.

Ако можем да обобщим музикалната картина в Англия от втората половина на 18 и началото на 19 век в **глава пета „КЛАВИРНАТА МУЗИКА В АНГЛИЯ“**, с чувство за хумор ще повтора цитата на докторантката, че *англичаните обичат музиката, но тя не им отвърща със същото* (с. 190)⁶. Те са критикувани, че *всеки учи музика, но не за да получи знания, а защото се смята за добър тон да се харчат пари за това изкуство и да се учи при прочут артист като педагог* (с. 197).

Акцент на изследването в **подглава 5.1.** е творчеството на Йохан Самуел Шрьотер, посветено само на пианото. А. Петрова-Форстер прави важно уточнение за грешката, битуваша и досега, която допуска издателят Хумел, който отпечатва като първа част на сонатата № 1 на Шрьотер част от Соната в до мажор на италианския композитор Балдасаре Галупи. Много години този факт е създавал нееднозначно отношение към Шрьотер с

⁴ В неговите Сонати оп. 4 докторантката за пръв път намира прийома на беззвучно задържане на клавиши, който се среща отново едва при композиторите на 20-и век.

⁵ Автор и на методичен труд за свирене на пиано.

⁶ *Mooser*, Robert Aloys. Souvenirs. Genève, Georg Editeur, 1994, p. 14.

грешни съмнения за плагиатство⁷. Разгледана е и ролята на италианеца Муцио Клементи в развитието на английската и европейска музика. Като пианист съм удовлетворена да прочета бележките на докторантката върху добре познатите ни етюди на Йохан Баптист Крамер, както и за творчеството на талантивия Джордж Пинто. Прави впечатление, че това са чужденци, които намират в Англия най-добрата възможност за професионална реализация.

В заключението съм напълно съгласна с А. Петрова-Форстер и нейния дългогодишен концертен и педагогически опит, *че колеги музиканти и публика често предпочитат да изпълняват и слушат автори, чиито творби са вече емоционално и умствено асимилирани, докато всеки нов, непознат артистичен свят изисква сериозна нагласа, повече енергия и време за разбиране.*

Изведените **приноси** на дисертационния труд приемам и адмирирам напълно. Те са ясно очертани в 7 точки.

Респект будят и **5-те издадени компактдиска от реномирани компании, радиопредавания, записи в интернет** и цялостната „просветителска“ изпълнителска и теоретична дейност на докторанта по темата.

Не на последно място бих искала да поздравя научния ръководител на докторантката А. Петрова-Форстер – проф. д.изк. Елисавета Вълчинова-Чендова – едно от най-уважаваните имена в българското музикознание.

В заключение:

Всичко казано в настоящето становище и високата ми оценка на предложения труд ми дават основание да изразя своята положителна оценка за **Анна Петрова-Форстер.**

Предлагам убедено на уважаемите членове на научното жури да ѝ присъди образователната и научна степен **„доктор“**.

София
22.03.2021 г.

Подпис:
проф. д-р Евгения Симеонова

⁷Композиторът е автор и на едни от първите произведения за ударни и пиано /за пианофорте и тамбурин (дайре).